

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 6 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

== Izpitna pola 2 ==

Petek, 5. junij 2026 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Pri reševanju računskih nalog mora biti jasno in korektno predstavljena pot do rezultata z vsemi vmesnimi računi in sklepi.

Rezultate zaokrožite na dve decimalni mesti, razen če se v nalogi ne zahteva drugače. Pri rezultatu mora biti vedno navedena tudi valuta oz. merska enota.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. naloga: Ekonomski krožni tok

Podjetje Jogurt, d. o. o., je podjetje s 50-letno tradicijo, v katerem izdelujejo domače mlečne proizvode. Glavni proizvodi so različne vrste sira, mleko v prahu, jogurt, skuta in smetana. Mlečni proizvodi so proizvedeni iz mleka slovenskega goveda, koz in ovc in z najmodernejšo tehnologijo, ki zajema polnilnice, aparate za pasterizacijo in fermentacijo ter avtomatizirano skladiščenje.

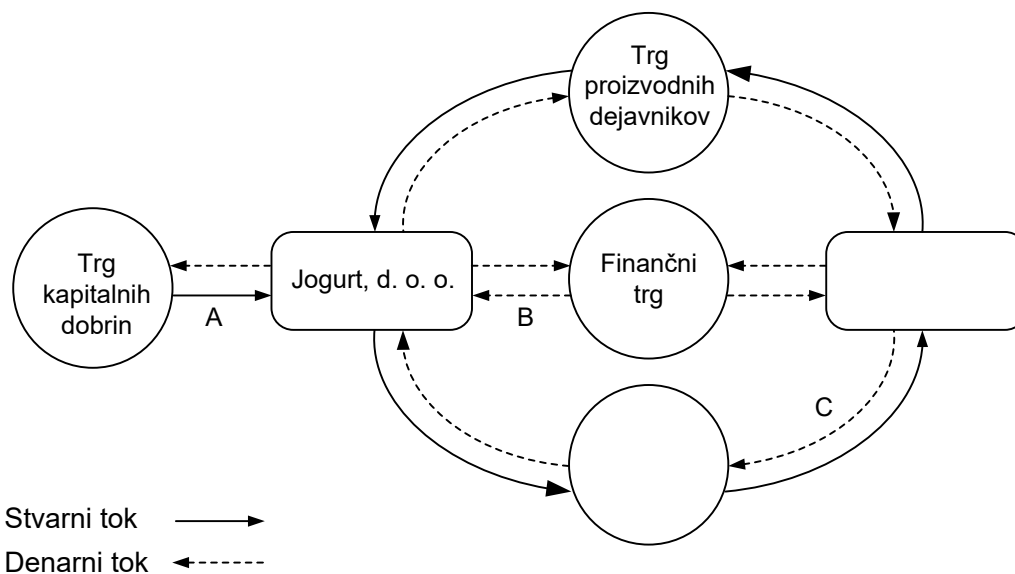
1.1. Opredelite pojem nadomestna dobrina (substitut).

(1 točka)

1.2. Navedite primer nadomestne dobrine (substituta) za jogurt.

(1 točka)

1.3. Slika prikazuje ekonomski krožni tok podjetja Jogurt, d. o. o.

- Dopolnite sliko tako, da v prazna lika vpišete manjkajoča ekonomska pojma.

(2)

- Med ekonomskimi subjekti in trgi potekajo stvarni in denarni tokovi. Za vsakega od označenih tokov navedite en konkreten primer za podjetje Jogurt, d. o. o.

Primer za stvarni tok, označen s črko A: _____

Primer za denarni tok, označen s črko B: _____

(2)

- Podčrtajte pravilni navedbi.

Denarni tok, označen s črko C, predstavlja

prihodek podjetja / dohodek gospodinjstva / izdatek gospodinjstva.

Podjetje Jogurt, d. o. o., je na trgu proizvodnih dejavnikov v vlogi

ponudnika / povpraševalca.

(2)
(6 točk)

- 1.4. Odkupna cena mleka, ki ga podjetje potrebuje za predelavo v mlečne proizvode, se je zvišala. Pojasnite, kako bo višja cena mleka ob nespremenjeni prodajni ceni mlečnih proizvodov na trgu vplivala na rentabilnost (donosnost) podjetja Jogurt, d. o. o.

(2 točki)

2. naloga: Podjetje in poslovni izid

Pivovarna Laško Union, d. o. o., je največji proizvajalec pijač v Sloveniji in zaposluje 600 ljudi. Podjetje, ki je v 100-odstotni lasti nizozemske družbe HEINEKEN, je leta 2016 nastalo z združitvijo Pivovarne Laško in Pivovarne Union in tako podedovalo skoraj 200-letno tradicijo varjenja piva v Sloveniji. Proizvajajo različne vrste svetlega in temnega piva, brezalkoholnega piva, različne okuse mešanih napitkov s pivom, vodo Zala in brezalkoholne osvežilne pijače Sola. S tem v podjetju ohranjajo osredotočenost na zdravje in varnost, učinkovito rabo vode, zmanjševanje emisij CO₂, sodelovanje s skupnostjo, trajnostno oskrbo in odgovorno pitje, kar je povezano s cilji trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov.

Poslovni podatki o podjetju v letu 2020	
kapital	62.571.910,00 EUR
prihodki	148.101.068,00 EUR
stroški blaga, materiala in storitev	85.347.128,00 EUR
stroški dela	23.273.998,00 EUR
amortizacija	9.676.303,00 EUR
drugi stroški	9.158.577,00 EUR

(Vir: povzeto po <https://pivovarnalaskounion.com/sl/> in poslovno poročilo podjetja 2020 na <https://ajpes.si/jolp>. Pridobljeno: 22. 9. 2022.)

2.1. Opredelite pojem podjetje.

(1 točka)

2.2. V pivovarni Laško Union, d. o. o., želijo delovati trajnostno in družbeno odgovorno.

- Opredelite pojem trajnostni razvoj.

(1)

- Država varuje vire pitne vode.

Utemeljite, zakaj je lahko maksimiranje dobička podjetja Laško Union, d. o. o., v nasprotju s takimi prizadevanji države.

(1)
(2 točki)

2.3. Uporabite poslovne podatke o podjetju Laško Union, d. o. o., v uvodu naloge, izračunajte in podčrtajte pravilno navedbo ter dopolnite trditve.

- Podjetje Laško Union, d. o. o., posluje s **pozitivnim** / **negativnim** poslovnim izidom

v višini _____ EUR.

(1)

- Podjetje mora državi plačati 19-% davek na dobiček. Po plačilu davka ostane podjetju

_____ EUR dobička.

(1)

- Izračunajte letno vrednostno produktivnost dela in rezultat pojasnite.

Izračun:

(1)

Pojasnilo rezultata: _____

(1)

(4 točke)

2.4. V pivovarni polnijo ledeni čaj Sola v sodčke.

- Pojasnite mejni strošek na primeru proizvodnje ledenega čaja Sola.

(1)

- Preglednica prikazuje stroške proizvodnje ledenega čaja Sola.

Količina ledenega čaja (Q v sodčkih)	Celotni stroški (TC v EUR)	Fiksni stroški (FC v EUR)	Variabilni stroški (VC v EUR)	Mejni stroški (MC v EUR)
13.000	195.000,00	135.800,00		–
13.001		135.800,00	59.210,00	
13.002		135.800,00		23,00
13.003	195.068,00			

Izračunajte manjkajoče stroške in dopolnite preglednico.

(2)

(3 točke)

3. naloga: Trg in konkurenca

V obmorskem mestu Ribjegrad se veliko prebivalcev ukvarja z ribolovom. Vsako jutro prodajajo sveže ribe na ribji tržnici v mestnem pristanišču. Kupujejo jih domačini, turisti in kuharji iz številnih restavracij in hotelov v Ribjegradu.

Dnevno povpraševanje po svežih ribah vrste skuša prikazujejo podatki v preglednici.

Cena svežih skuš (P v EUR/kg)	Obseg povpraševanja (Q v tisočih kg)
8,00	3,0
8,50	2,2
9,00	1,6
9,50	1,1
10,00	0,8
10,50	0,6

3.1. Opredelite pojem tržna ponudba.

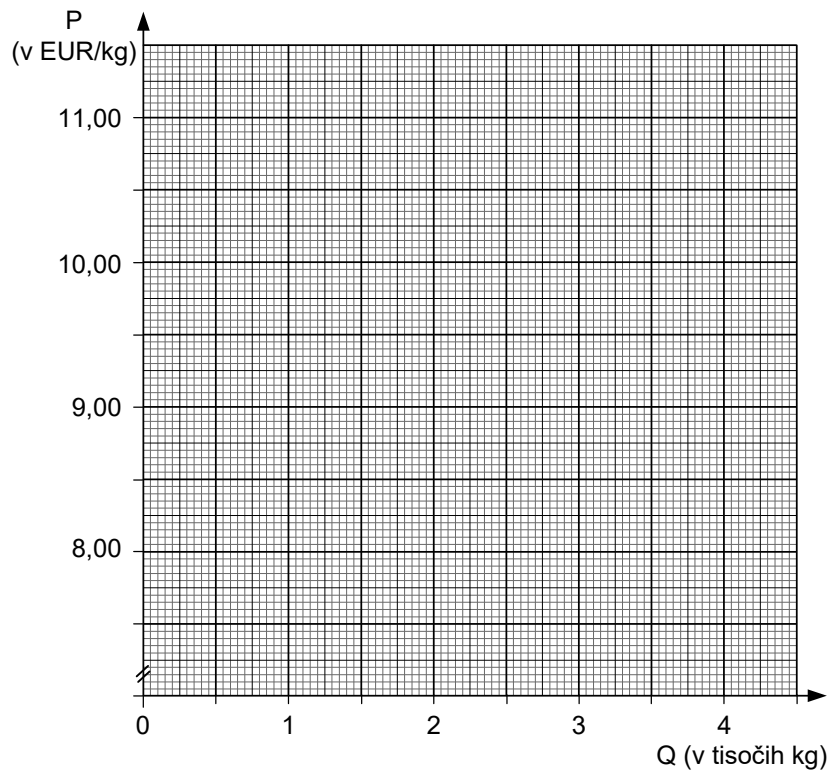
(1 točka)

3.2. Ponudba svežih skuš je odvisna predvsem od cene za kilogram skuš. Navedite dva dejavnika, ki tudi vplivata na to, koliko svežih skuš bodo ribiči ponudili na trgu v Ribjegradu.

(1 točka)

3.3. Slika prikazuje trg svežih skuš v Ribjegradu.

- Po podatkih iz naloge narišite na sliko krivuljo povpraševanja in jo označite.

(1)

- Pri ceni 10,50 EUR/kg so pripravljene ribiči na ribji tržnici prodati ves dnevni ulov, ki znaša v povprečju 2100 kg svežih skuš. Če se cena zniža na 8,50 EUR/kg, prodajo v povprečju le 1400 kg svežih skuš, preostanek pa zamrznejo.

Na sliki narišite krivuljo ponudbe in jo označite.

(1)

- Na sliki označite ravnotežno ceno in ravnotežno količino.

(1)

(3 točke)

3.4. Opredelite pojem križna elastičnost povpraševanja.

(1 točka)

3.5. Ribiči ponujajo na ribji tržnici tudi dnevni ulov lignjev. Ugotovili so, da če se cena svežih skuš zniža z 9,50 na 9,00 EUR, se povpraševanje po svežih lignjih poveča s 70 kg na 90 kg.

- Izračunajte koeficient križne elastičnosti povpraševanja.

(1)

- Analizirajte izračun in podčrtajte pravilno navedbo.

Skuše in lignji so

komplementarne dobrine / nepovezane dobrine / substitutne dobrine.

(1)

(2 točki)

3.6. Podjetje Riba, d. d., ki ima verigo ribarnic, je odprlo veliko ribarnico tudi na ribji tržnici v Ribjegradu. V ribarnici ponujajo sveže skuše, brancine, sardele in lignje. Dnevna ponudba svežih skuš se je na ribji tržnici s tem povečala za več kot 50 %.

- V sliko pri vprašanju 3.3. vrišite, kako je vplivalo odprtje ribarnice na trg svežih skuš.

(1)

- Z navedbo vzroka pojasnite ekonomske posledice odprtja ribarnice podjetja Riba, d. d., za ribiče iz Ribjegrada.

(1)

(2 točki)

Prazna stran

Vlada je izdala uredbo o določitvi cen zemeljskega plina iz plinskega sistema za zaščitene odjemalce (gospodinjstva in skupni gospodinjiski odjemalci), ki bo veljala od 1. septembra 2022 do 31. avgusta 2023. Za zaščitene odjemalce bodo najvišje dovoljene tarifne postavke cene za plin znašale 0.073 EUR/kWh.

4.1. Država lahko poseže na trg.

Vrsta posega na trg	Opis cilja, ki ga želi doseči vlada
	Vlada želi zaščititi povpraševalce pred previsoko ravnotežno ceno.
minimalna plača	

(2 točki)

The graph shows the market for electricity in the Czech Republic. The vertical axis represents the price P in EUR/kWh, and the horizontal axis represents the quantity Q in billion kWh. The supply curve S is upward sloping, and the demand curve D is downward sloping. The equilibrium is at $Q = 1.6$ billion kWh and $P = 0.085$ EUR/kWh. A specific point on the supply curve is marked at $Q = 1.55$ billion kWh and $P = 0.075$ EUR/kWh.

- Dopolnite besedilo tako, da vpišete oziroma podčrtate pravilne navedbe.

Na trgu zemeljskega plina iz plinskega sistema za zaščitene odjemalce se oblikuje

ravnatežna cena pri _____ EUR/kWh in

ravnatežna količina pri _____ milijarde kWh.

(1)

- Ob ravnatežni ceni bi zaščiteni odjemalci skupaj za porabo zemeljskega plina porabili

_____ EUR.

(1)

- Ob predpisani ceni 0,075 EUR/kWh se na trgu zemeljskega plina za zaščitene odjemalce oblikuje

presežno povpraševanje / presežna ponudba

v višini _____ milijarde kWh.

(2)
(4 točke)

- 4.3. Analizirajte sliko pri prejšnjem vprašanju in s podatki argumentirajte, ali je vlada na trgu zemeljskega plina za zaščitene odjemalce s predpisano ceno 0,073 EUR/kWh zastavljeni cilj dosegla v **celoti**.

(2)

Pojasnite dva ukrepa, s katerima bi država dejansko omogočila zaščitenim odjemalcem nakup zemeljskega plina po predpisani ceni 0,073 EUR/kWh.

(2)
(4 točke)

5. naloga: Bruto domači proizvod (BDP) in fiskalna politika

Statistični urad Republike Slovenije (SURS) je neodvisna strokovna vladna služba, ki objavlja podatke o stanju in gibanjih na ekonomskem, demografskem, socialnem in okoljskem področju. Analiza pridobljenih podatkov je za vlado podlaga za vodenje fiskalne politike.

5.1. SURS izračuna in prikazuje strukturo BDP Slovenije po treh metodah.

V preglednici so podatki o BDP Slovenije za leto 2021.

Kategorija izdatkov	Vrednost, tekoče cene (v mio EUR)
domača potrošnja	48.898
končna potrošnja	37.468
gospodinjstva	26.690
država	10.778
bruto investicije	11.430
uvoz	40.352
izvoz	43.662
BDP	

(Vir: povzeto po Bruto domači proizvod in drugi agregati nacionalnih računov ter zaposlenost, 2021 (stat.si).
Pridobljeno: 23. 10. 2022.)

- Izračunajte nominalni BDP po metodi izdatkov in rezultat vpišite v preglednico.

Izračun:

(2 točki)

5.2. V časopisu Delo preberemo gospodarsko novico: »V prvem letu pandemije covida-19 je siva ekonomija v Avstriji poskočila in dosegla približno 7,1 odstotka napovedanega avstrijskega BDP za leto 2021.«

(Vir: povzeto po <https://svetkapitala.delo.si/aktualno/avstrija-delo-na-crno-ponovno-v-porastu/>.
Pridobljeno: 23. 10. 2022.)

- Navedite primer sive ekonomije.

(1)

- Pojasnite, kako siva ekonomija vpliva na velikost BDP Slovenije.

(1)

- Pojasnite, kako siva ekonomija vpliva na davčne prihodke v Sloveniji.

(1)
(3 točke)

5.3. Fiskalna politika opravlja več funkcij v narodnem gospodarstvu.

- Opredelite fiskalno politiko.

(1)

- Za vodenje fiskalne politike je treba poznati učinek davkov na davčne zavezance.
Podčrtajte pravilne navedbe.

V Sloveniji je dohodnina **proporcionalni** / **progresivni** davek, saj se z višanjem davčne osnove **niža** / **viša** davčna stopnja. Dohodnina ima **regresiven** / **progresiven** učinek, saj se z naraščanjem dohodka **znižuje** / **povečuje** odstotek davka.

(2)

V preglednici so podatki o mesečnih neto plačah in obveznem zdravstvenem prispevku v letu 2024.

Delavec	Filip Noč	Ema Car
Neto plača (v EUR)	1.400,00	3.000,00
Obvezni zdravstveni prispevek (v EUR)	35,00	35,00
Obvezni zdravstveni prispevek (v %)	2,50	

- Izračunajte delež obveznega zdravstvenega prispevka v neto plači za delavko Emo in rezultat vpišite v preglednico.

Izračun:

(1)

- Analizirajte podatke v preglednici in podčrtajte pravilni navedbi.

Učinek plačila obveznega zdravstvenega prispevka je **regresiven** / **progresiven**,

saj delež prispevka v neto plači pri višjem dohodku **pada** / **raste**.

(1)

(5 točk)

OBRNITE LIST.

6. naloga: Mednarodna vpetost in plačilna bilanca Slovenije

Mednarodno vpetost in razvoj ekonomskih odnosov s tujino prikazujejo trgovinske in plačilne bilance Slovenije. Na spremembo finančnih tokov in stabilnost cen pa vpliva tudi nihanje evra.

6.1. Preglednica prikazuje strukturo blagovne menjave Slovenije s tujino v letu 2021.

Blagovna menjava Slovenije po državah in skupinah držav	Izvoz, v mio EUR	Uvoz, v mio EUR
Evropska unija (27), od tega:	26.742,2	26.759,7
Avstrija	2.522,9	3.671,5
Češka	880,1	893,7
Francija	1.747,6	1.142,7
Hrvaška	3.154,8	2.160,2
Italija	4.288,9	4.685,9
Madžarska	1.121,7	1.297,4
Nemčija	6.863,5	6.301,9
Poljska	1.161,3	1.233,5
Slovaška	635,3	712,6
ETFA (Evropsko združenje za prosto trgovino)	616,6	423,5
druge evropske države, od tega:	4.753,9	2.981,2
Bosna in Hercegovina	790,1	540,0
Makedonija	244,2	136,5
Srbija	1.127,2	720,0
Črna gora	94,2	15,0
Ruska federacija	867,0	342,7
ZDA (Združene države Amerike)	785,1	195,2
SKUPAJ	35.248,2	34.810,0

(Vir: povzeto po https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/pb_2021_12.pdf. Pridobljeno: 5. 11. 2022.)

Analizirajte preglednico, izračunajte podatke in dopolnite trditve.

- Podatki v preglednici kažejo, da so bile štiri najpomembnejše slovenske

zunanjetrgovinske partnerice naslednje države: _____,

_____, _____, _____.

(1)

- Izvoz Slovenije v države članice EU je v letu 2021 predstavljal _____ % celotnega izvoza.

(1)

- Pretirana navezanost Slovenije pri izvozu oz. uvozu samo na eno državo ali

skupino držav ni zaželeno, saj _____

_____.

(1)

(3 točke)

6.2. Opredelite pojem plačilna bilanca.

(1 točka)

6.3. Določite postavko v plačilni bilanci tako, da podčrtate pravilno navedbo.

- Slovensko podjetje je kupilo delnice v višini 6 % vrednosti nemškega podjetja, kar je zabeleženo v plačilni bilanci kot **debetna** / **kreditna** postavka. (1)
 - Ameriška družba Textron je kupila slovensko podjetje Pipistrel, kar je zabeleženo v plačilni bilanci kot **debetna** / **kreditna** postavka. (1)
 - Turistična agencija Kompas je prejela plačilo nemških turistov za počitnice v Sloveniji, kar je zabeleženo v plačilni bilanci kot **debetna** / **kreditna** postavka. (1)
 - Podjetje Petrol je izplačalo dividende delničarju Clearstream Bankingu SA s sedežem v Luksemburgu, kar je zabeleženo kot **debetna** / **kreditna** postavka. (1)
- (4 točke)

6.4. Sprememba zunanje vrednosti valute lahko vpliva na saldo plačilne bilance.

Pojasnite, kako bi **depreciacija** valute vplivala na izvoz blaga in storitev ter na saldo plačilne bilance, ob predpostavki, da se cene blaga in storitev v državah ne spremenijo.

- Vpliv na **izvoz** blaga in storitev:

(1)
- Vpliv na **saldo plačilne bilance**, ob predpostavki, da se vrednost uvoza ne spremeni:

(1)
(2 točki)

Prazna stran